

OVER HOMOFILIE

Het gevoelige onderwerp 'homofilie' is onlangs weer opnieuw thema van een polariserende discussie geworden. Directe aanleiding was het televisieforum van de E.O. op donderdag 19 oktober jl., waar heel felle reacties op gevolgd zijn. Mijn reactie heeft niet ten doel, olie op dit vuur, veeleer op de golven te gooien. Is het niet mogelijk, zo wil ik vragen, wat meer overwegend over dit onderwerp te spreken? In dit opzicht heeft mij het rapport van de zijde der gereformeerde synode 'Over mensen die homofiel zijn' aangesproken.

Ook van vrijgemaakte kant is aan het gesprek deelgenomen. In het nr. van zaterdag 28 oktober jl. kwam het Nederlands Dagblad uit met een hoofdartikel onder de titel 'Totale revolutie'. Het moet me van het hart, dat ik dit artikel helaas deze keer geen waardevolle bijdrage aan het gesprek heb kunnen vinden. Het keerde zich weliswaar hoofdzakelijk tegen de VPRO-reacties op de E.O.-uitzending, hetgeen de emotionele toon en de eindtijdelijke stemming volkomen begrijpelijk maakt, maar over het onderwerp zelf werd - overigens met verwijzing naar vroeger perswerk - tamelijk ongenueanceerd geschreven. Omdat ik ook vrijgemaakt ben, wil ik hier toch een ander geluid naast stellen.

In de eerste plaats moet ik die kritiek gelijk geven, die beweerde, dat het in het E.O.-forum niet tot een werkelijk gesprek gekomen is. Wat het dat wel, dan zou een beduidend verschil aan het licht gekomen zijn tussen hen, die homofilie zagen als een uitdaging aan Jezus' macht tot genezen en degenen, die er ernstig mee rekenden, dat ook de meeste christen-homofielen in plaats van te genezen een durende strijd tegen hun aanleg zouden moeten voeren. Ook viel het woord 'sublimeren'.

Wat nu de mogelijkheid tot genezing betreft, verstart men niet gemakkelijk in een dogmatische bewering pro of contra? Zo van: genezing is mogelijk = moet mogelijk zijn en genezing is onmogelijk = moet onmogelijk zijn? M.i. is het zowel van christelijk als van medisch standpunt uit onjuist, bij voorbaat de mogelijkheid van genezing buiten te sluiten. Het is goed, dat iemand, die bij zichzelf een homofiele aanleg begint te vermoeden, zich onder medische behandeling stelt om te proberen, eraf te komen. Men kan er zich inderdaad al te gedwee bij neerleggen. Dit wordt in de hand gewerkt door de leer, dat homofilie een scheppingsmatige variant is op heterofilie. Volgens (mijn kijk op) de Bijbel is homofilie echter een deviant, een afwijking, en een homofiele verhouding blijft daarom in volheid ten achter bij de polariteit van het manlijk-vrouwelijk, die volgens Genesis oorspronkelijk is. En dit ligt niet enkel aan de onvruchtbaarheid van de homofiele relatie, die overigens in het gereformeerde rapport opvallend weinig ter sprake komt.

Het is dus goed, te trachten de afwijking te laten verhelpen. Men mag daarbij de betroffene trouwens wel toewensen, niet in de linkerhand van een VPRO-arts, noch in de rechterhand van een pinksterdokter te vallen; hij moge terecht komen bij een medicus, die nuchter en bescheiden zijn beide handen, dat is zijn volle medische kunde gebruikt.

Deze onbevooroordeelde benadering van het probleem der geneesbaarheid brengt nu evenwel als keerzijde met zich mee, dat wij het moeten aanvaarden, dat er mensen zijn, die, al zijn ze nog zo gelovig, niet van hun homofiele aanleg te genezen zijn en die zich op hun zo-zijn moeten instellen, zoals een invalide dat moet op het missen van een lichaamsdeel. Wij moeten deze naasten onvoorwaardelijk in hun geaardheid aanvaarden en hen op geen enkele wijze discrimineren. Zij verduren al leed genoeg. Daar hoeft van buiten af niets aan toegevoegd te worden. Integendeel. Ik verwacht, dat de meeste christenen, met uitzondering van de fanatieke gebedsgenezers, het hierover nog wel eens zullen zijn of worden.

Maar dan? Hoe moet met deze aanleg geleefd worden? In totale onthouding? Zeer veel christenen zijn de mening toegedaan, dat de Bijbel op deze vraag met een onomwonden ja antwoordt. Als iemand dan zegt, dat dit toch wel een erg moeilijke opgave is, komt er een veel gehoord argument, dat ik nu maar met de bewoording van het Nederlands Dagblad weergeef: er zijn ook mannen en vrouwen met normale hetero-sexuele aanleg, die tegen hun begeerte ongehuwd zijn gebleven en zich eveneens dienen te onthouden. Het eigenaardige van dit argument is, dat het ene leed met het andere verdedigt. Maar kan dat wel? Wie is ooit met zijn ogen dicht gaan zitten om solidair met de blinden te zijn? Natuurlijk, het is smakeloos om in het bijzijn van blinden erg uitbundig te doen over kleurenpracht. Even smakeloos is onze versexualiseerde cultuur, die bezig is in het bijzijn van de 'have not's' de mantel der liefde uit te trekken. Stellen we ons eens voor, aan wat voor psychische tortures onze cultuur bijvoorbeeld de ongelukkigen bloot stelt, die hun leven in een rolstoel moeten doorbrengen. Een pleidooi voor sexuele matiging en soberheid uit solidariteit met de tegen hun wil ongehuwden is terecht. Maar wie raakt de last der onthouding-om-die-reden ook zelfs maar met één vinger aan? En mag ze dan aan anderen worden opgelegd?

Evenwel, beslissend is natuurlijk het bijbels getuigenis. Dat is op dit punt in het Oude testament het duidelijkst. Onomwonden en categorisch wordt in het boek Leviticus het homoseksuele verkeer verboden (18:22, 20:13). Dat het hier om een verbod van cultische homoseksuele prostitutie zou gaan, is niet bewezen. Het voorschrift is wel van een algemener strekking. (Zie hiervoor de bijdrage van drs. J. Vlaardingerbroek in het rapport.) Maar is met dit expliciete verbod nu de kous af? Laat mij eens een vergelijking maken. Wat doen wij met het gegeven, dat onder het oude verbond de melaatse voor onrein gehouden werd en in de afzondering moest wonen (Lev. 13:44-46)? Of, dat onder mozaïsch bestel iemand met een lichamenlijk gebrek geen priesterdienst mocht vervullen (Lev. 21:18 vv.)? Melaatsen verplegen is iets waarvoor een mens veel weerzin moet overwinnen. Een voorganger met afstotelijk of lachwekkend voorkomen als van God gezondene ontvangen is eveneens een moeilijke opgave (denk aan Elisa: kaalkop, ga op!). Zelfs op gewonere gebreken van gewonere mensen reageert een 'primitieve' cultuur met afkeer. Zou het niet kunnen zijn, dat God zich daarbij aangesloten heeft en zijn pas beginnend volk geen te zware lasten heeft willen opleggen? Dat de openbaring van zijn liefde nog te ingehouden was om van zijn volk overwinnende liefde tot zulke naasten als antwoord te vragen? Maar dat is dan met de komst van Jezus Christus anders geworden. Staat van David nog geschreven, dat hij aan lammen en blinden een hartgrondige afkeer had (2 Sam. 5:8), tot de zoon van David riepen blinden niet tevergeefs: Ontferm U over ons (Matth. 20:29-34). De evangelist Mattheüs vertelt als eerste publieke daad van Jezus, dat Hij zijn hand uitgestrekt en die op het hoofd van een melaatse gelegd heeft (8:1-4). Hij genas hem, zeker, maar daar ging toch de handoplegging aan vooraf. Gelukkig zijn er daarna in de christelijke gemeente steeds mensen geweest, die ook zonder genezingsmacht Jezus gevolgd zijn in het opleggen der handen en vanuit de liefde Gods aan deze ongelukkigen liefde hebben bewezen (bijv. Albert Schweitzer). En wat betreft het voorganger zijn van iemand met een afstotelijk lichaamsgebrek, Paulus prijst de Galatiërs, dat zij te eniger tijd 'de verzoeking, die er voor hen in zijn lichamenlijke toestand gelegen was, niet als iets verachtelijks beschouwd of er tegen gespuwd hebben' (Gal. 4:14). De Galatiërs waren blijkbaar gegrepen door de liefde Gods en daarom konden ze dat opbrengen.

Ik kan bevroeden, wat men hier tegenin zal brengen. Dat 't in mijn voorbeelden om dingen gaat, die ethisch indifferent zijn, wat bij het homofiele sexuele verkeer nu juist niet het geval is. Maar steekt er achter onze ethische afkeuring niet een psychische weerzin vanwege het volstrekt anders gericht zijn van deze sexualiteit en sluit het bijbelse verbod zich daarbij niet aan? M.a.w. is het niet weerzinwekkend en daarom slecht? Is het ethische niet secundair en zou

hiermee kunnen samenhangen, dat de Schrift spreekt van een 'gruwel'?

Nu worden in Lev. 18 en 20 naast het homoseksuele verkeer ook de bloedschande en de bestialiteit veroordeeld en men zal mij tegenwerpen, dat ik voor deze gedragingen dan ook wel mijn praat zal vinden; 'voor elk gat een spijker' - zoals de heer Jongeling zegt. Toch acht ik het mogelijk, de homoseksuele daad van de andere twee geïncrimineerde gedragingen te onderscheiden. De weerzin tegen alle drie is toch niet gelijk. Het is mijnerzijds een vermoeden, maar ik denk, dat een samenleving als de israëlitische, welke de kinderzegen zo hoog gezeten heeft - een zaak ongeveer van to be or not to be - juist daarom zo'n afkeer had van de homoseksualiteit (waarvan de onderscheiding in aanleg, gedrag en misdra-ging achterwege bleef), omdat het onvruchtbaar en dus onhistorisch gedoe was. Ik denk verder, dat ook onze christelijke afkeer vanuit dit oud-israëlitische levensgevoel, dat zich bewoog op de lijn van baren en gebeuren, gevoed wordt. Toch zouden wij behoren te wegen dat in het Nieuwe Testament, zoals trouwens ook al bij Israëls profeten, de kinderzegen gerelativeerd wordt. En uit het Oude Testament wisten we toch ook al, dat daar het seksuele ook om zijns zelfs wil betekenis had (het Hooglied). Tot op zekere hoogte ligt onze ontkoppeling van seksualiteit en voortplanting in het verlengde van elk dezer beide gegevens. Dit zou ons kunnen helpen onze weerzin ten opzichte van het homoseksuele verkeer enigermate te overwinnen. Maar voor alles is daarvoor nodig een weg zijn van de grote liefde van God, die ons in Christus Jezus geopenbaard is. Probeer u eens in te denken, hoe de joden gegruwd hebben, toen ze zagen, dat Jezus zijn hand uitstreckte en op het hoofd van een melaatse legde. Toch is dit later vanuit zijn liefde nagedaan. Zou zo ook niet Gods liefde op een late conclusie van ons in de richting van homofielen wachten? Zijn er niet vaker pas achteraf conclusies uit het evangelie getrokken, die er niet expliciet in staan, maar toch wel voorbereid zijn (bijv. afschaffing van de slavernij)?

Maar Romeinen 1 dan? Inderdaad, Romeinen 1 dan en zeg ook maar gerust: Amsterdam-1972. En toch is het stuitend om christenhomofielen, die zonder triomfaal te doen, als vriendenpaar zijn gaan samenwonen, altijd weer met de smeerlapperij an Sodom, Romeinen 1 en de Leidse-plein-buurt achterna te zitten. Alsof ook niet het homoseksuele verkeer aan ethische regels gebonden zou zijn!

Zodra immers een levensgebied uit de sfeer van de 'gruwel' kan gehaald worden - ik zeg niet, dat dit altijd kan, maar soms kan het - moet het ethisch in kaart worden gebracht om met het onderscheid tussen goed en kwaad te leren werken. Zo is het toch ook gegaan met de gruwel van de vrouw, die manskleren draagt en de man, die een vrouwenkleed aantrekt (Deut. 22:5)? Al wordt dit door ons niet meer als een gruwel gezien, toch is er wel degelijk een besef van wat hier kan en niet kan, mag en niet mag. Natuurlijk kijken wij in Romeinen 1 midden in een decadente cultuur. M.i. heeft Paulus 't daar over homoseksualiteit als avontuur, uit verveling, in een samenleving, die de heteroseksualiteit ten einde toe heeft uitgeprobeerd en zich nu uitleeft in de promiscuïteit van vrouwen met vrouwen, mannen met mannen (waarom in Romeinen 1:26,27 deze volgorde?): meervoud met meervoud. Ook wij kennen dat. Toch hangt ook de homofiele aanleg van wie zich aan deze uitspattingen niet overgeeft met het decadent worden van onze cultuur samen. Toegegeven, op een onrechtstreekse wijze, maar er is samenhang. De homofiele geaardheid neemt namelijk toe onder de mensen, zoals dat het geval is met alle gevolgen van onze val in Adam. Ze nemen toe en treden steeds duidelijker aan het licht, omdat God bezig is, de weerhoudende krachten uit het leven weg te nemen. Maar wat doe je daar nu mee in het op de enkeling gericht pastoraat? Kan iemand, wie dan ook, in persoon daarvoor verantwoordelijk worden gesteld? Hier moet toch de waarschuwing volstaan, zich niet in zijn gerichtheid uit te leven er anderen, met name minderjarigen, niet mee te beschadigen, kortom, zichzelf onbesmet van deze wereld te bewaren? En voorts moet het bij ons allen tot verootmoediging leiden wanneer wij de gevolgen van de zonde steeds duidelijker aan het licht zien treden, bij de één zus, bij de ander

zo. Er is geen reden om homofiele aanleg als gevolg van de zonde te isoleren van andere gevolgen van onze val in Adam.

Maar is dan bij alle beperkende bepalingen, homoseksueel verkeer toch toegestaan? Laten we oppassen voor de theoretische houding en praktisch proberen te zijn. Paulus zegt ergens, dat met het oog op de gevallen van hoererij, ieder zijn eigen vrouw moet hebben en iedere vrouw haar eigen man (1 Cor. 7:2). Gelukkig heeft hij over het huwelijk meer gezegd, want dit is wel erg minimaal. Maar tegelijk is het erg nuchter. Zo lijkt het mij ook een nuchtere benadering om soms, vanwege de gevallen van hoererij en dat gevaar is vandaag zeker niet denkbeeldig, twee homofielen aan te raden, een duurzame verbintenis aan te gaan en van zo'n vriendschap is dan gelukkig ook meer te zeggen dan dat ze tot vermindering van hoererij dient. Zoals Prediker zegt: twee zijn beter dan één en dan wordt uit de toelichtende voorbeelden duidelijk, dat dit voor het hele leven opgaat en niet slechts voor een geïsoleerd gebied ervan (4:7-12).

Twee zijn beter dan één. Het is bekend, dat in de wijsheidsboeken van de bijbel veel spreuken voorkomen, die met het woord 'beter' beginnen. Er is wijsheid voor nodig om deze 'beter-spreuken' te hanteren, dat is waar, maar moeten we ze daarom ongebruikt laten? Wie niet waagt, die niet wint. Ook stellen wij met het woord van de Prediker de zaak bescheiden en sober; van triomfalisme is geen sprake. We merken in de gebrokenheid van het leven nuchter op, dat aan het één de voorkeur is te geven boven het ander, wel wetend, dat het goede (dat meer is dan het betere) pas komt op de nieuwe aarde.

Ik kan dit betere trouwens vanuit de praktijk beamen. Inderdaad wordt in een duurzame verbintenis de aandacht afgetrokken van het alleen-maar-sexuele. Er komt een gezamenlijke aandacht voor andere zijden van het leven, die ontspannend werkt. Bij eenzame homofielen kan de sexuele spanning zo opvallen, de verkrampte gerichtheid, op datgene dat steeds ontzegd bleef. Voor zulk een in deze verkramptheid ouder geworden homofiel zal een vaste vriend ook te laat komen. De verbintenis zou voor hem het doorsteken van een waterkering kunnen zijn en hij zou onmiddellijk via de vriend in de promiscuïteit verzeild kunnen raken.

Maar ook daar buiten om zijn er homofielen, die bewuste onthouding kiezen en aankunnen. Net zo min als de heterofielen, zijn ze immers allen over een kam te scheren. Er is dus geen spraken van, dat zo maar in het algemeen het advies tot het aangaan van een duurzame verbintenis kan worden verstrekt. Maar er zijn gevallen, waarin we moeten zeggen: twee zijn beter dan één. En hoewel dat dan niet triomfaal gezegd wordt, blijkt toch, dat ook in deze gebrokenheid van het leven iets kan opbloeien, dat de betrokkenen zelf aarzelend 'geluk' noemen.

Of ben ik met dit standpunt nu Amsterdams beïnvloed? Zij, die er behoefte aan hebben, Amsterdam een riool te noemen, met name vanwege de homofielen, moeten eens bedenken, dat dit riool dan toch vanuit alle hoeken en gaten van Nederland is volgelopen. Amsterdam is zodoende opgescheept met wat de provincie niet aankon. Laten we daarom ophouden de homofielen te discrimineren en daardoor te isoleren. Dan behoeven we dat op de duur ook niet meer met Amsterdam te doen, - misschien.

H. de Jong
voorjaar 1973